

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ เป็นผู้แทนมาจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ครั้งนี้ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะได้ตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผลการวิจัย
7. ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ เป็นผู้แทนภายในและภายนอกสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

1.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษากับผู้แทนภายนอกสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. สมมติฐานการวิจัย

การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษากับผู้แทนภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จำนวน 292 โรงเรียน จำแนกตาม สถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนมาจากภายในสถานศึกษา จำนวน 876 คน กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนมาจากภายนอกสถานศึกษา จำนวน 3,504 คน รวมทั้งหมด 4,380 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจำแนกตามสถานภาพของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนมาจากภายในสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนมาจากภายนอกสถานศึกษา นำมาเปรียบเทียบจากตารางของ เครจซ์และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) เพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนมาจากภายในสถานศึกษา จำนวน 70 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนมาจากภายนอกสถานศึกษา จำนวน 283 คน รวมทั้งหมด 353 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 12 ด้าน 48 ข้อ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98 และแบบสอบถามปลายเปิดให้เสนอความคิดเห็นแนวทางการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 353 ชุด ได้รับคืนครบทั้งหมด และมีการตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ครบสมบูรณ์ทุกชุด 100 % ส่วนตอนที่ 3 มีผู้ตอบ สมบูรณ์ 52 ชุด คิดเป็น 14.73 % จากนั้นได้นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมดไปจัดหมวดหมู่ตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนมาจากภายในและภายนอกสถานศึกษา แล้วตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์คะแนน นำไปวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ (Computer) โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for

the Social Sciences for Windows) ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ระดับปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมทุกข้อและเป็นรายด้าน ซึ่งจำแนกตามตัวแปรสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ เป็นผู้แทนมาจากภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2. วิเคราะห์จัดลำดับปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมทุกข้อและเป็นรายด้าน ซึ่งจำแนกตามตัวแปรสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ เป็นผู้แทนมาจากภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากลำดับ ปัญหา มาก ไปลำดับที่มี ปัญหา น้อย

4.3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมทุกด้านและเป็นรายด้าน ซึ่งจำแนกตามตัวแปรสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ เป็นผู้แทนมาจากภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยการใช้การวิเคราะห์แบบ ที (t - test)

5. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1. ปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นรายด้านและรายข้อ ดังนี้

5.1.1. ด้านการกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายข้อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษามีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ เป็นผู้แทนจากภายนอกสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับ น้อย คือ ข้อที่ 3 การร่วมพิจารณาร่างนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาสถานศึกษานั้นมีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

5.1.2. ด้านการให้ความเห็นชอบของแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษามีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ

5.1.3. ด้านให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษามีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

5.1.4. ด้านการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ ข้อ 13 การได้รับทราบรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา นอกนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ

5.1.5. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตพื้นที่บริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพได้มาตรฐาน เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง คือ ข้อ 19 การให้ความช่วยเหลือเด็กที่ขาดแคลนหรือเด็กที่มีความต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษจนเรียนจบหลักสูตร นอกนั้นมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

5.1.6. ด้านส่งเสริมให้มีการพิกัดสิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพิจารณาอย่างเต็มตามศักยภาพ เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษามีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ คือข้อ 21 การได้ศึกษารวบรวมข้อมูลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชุมชนและข้อ 24 การได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางในการพิกัดสิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส และเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ส่วนข้อ 22 การได้ศึกษา

ระเทียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2543 กับข้อ 23 การได้ร่วมสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษในชุมชน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.7. ด้านการเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทุกข้อ

5.1.8. ด้านการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนเป็นวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย 4 ข้อ คือ การได้ร่วมเป็นกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นและของชาตินอกนั้นมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

5.1.9. ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษามีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ คือข้อ 33 การมีส่วนร่วมกับการประสานงานกับองค์กรท้องถิ่น นอกนั้นมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

5.1.10. ด้านการให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษามีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2 ข้อ คือข้อ 38 การรับทราบปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา และข้อ 39 การมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ปรับปรุง

รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกนั้นมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย

5.1.11. ด้านการให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษา ก่อนเสนอต่อสาธารณชน เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในและภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ

5.1.12. ด้านการปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาทุกสถานภาพและจำแนกตามรายชื่อ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายในสถานศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อยทุกข้อ ส่วนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้แทนภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือข้อ 45 การได้รับทราบให้ความเห็นชอบงานตามภารกิจที่หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษามอบหมาย นอกนั้นมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง

5.2. ปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทุกสถานภาพเป็นรายด้าน มีปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ น้อยทุกด้าน ยกเว้น ด้านการกำหนดนโยบาย แผนแม่บทและแผนพัฒนาของสถานศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ ปานกลาง

5.3 ลำดับปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม ตามตัวแปรทุกสถานภาพ พบว่า ปัญหาที่มีค่า \bar{X} (Mean) สูงสุด 3 ปัญหาแรก คือ ด้านการกำหนดนโยบายแผนแม่บทและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.55$) ด้านให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.45$) ด้านการเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.39$) ส่วนปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ลำดับสุดท้าย คือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตพื้นที่บริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 2.17$) ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาและหรืออนุกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นสมควร ($\bar{X} = 2.14$) ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.13$)

5.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เป็นผู้แทนภายในและภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาในการ ปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่สมควร นำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มีปัญหาการปฏิบัติงานทุกสถานภาพโดยรวม พบว่า ด้านการ กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.55$) สอดคล้องกับ อรุณ บุญเจือ (2541 : 107) ได้ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน ในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา ปี 2539 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความแตกต่างของประสบการณ์ในการทำงาน พื้นฐานการศึกษา รวมทั้ง ขาดข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องและเพียงพอต่อการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบายและแผนของ สถานศึกษา ซึ่ง สุมนต์ ศิริธรรม (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือและการ ประเมินเครื่องมือ สำหรับการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เสนอแนะว่า ในการ บริหารในภาพรวมผู้บริหารโรงเรียนควรหาทางสนับสนุนทรัพยากรบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการที่ปริมาณและคุณภาพเพียงพอ และควรเปิดโอกาสให้ครู อาจารย์ ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานให้มากยิ่งขึ้น และ สมยศ นาวิก (2522 : 271) ให้ความ เห็นว่า การแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยคณะกรรมการ จะทำได้ดีกว่าบุคคล คณะกรรมการ เป็นสื่อกลางได้ดีที่สุด ในการรวบรวมผู้เชี่ยวชาญจากส่วนต่างๆขององค์กร ให้ร่วมกัน แก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 58) ได้เสนอแนะว่า การตัดสินใจโดยกลุ่มโดยปกติจะดีกว่าการตัดสินใจโดยบุคคล เนื่องจากมีข้อมูล และความคิดเห็นกว้างกว่า นำไปสู่การประสานงานที่ดี นำไปสู่การปฏิบัติงานได้ดี เพราะได้มี การสื่อสารสองทาง จนเกิดความเข้าใจในสิ่งที่จะปฏิบัติและผู้ปฏิบัติได้รับรู้แน่ชัดถึงบทบาทที่ จะต้องปฏิบัติงานร่วมกัน ได้พัฒนาตัวบุคคลที่รวมอยู่ในกลุ่มตัดสินใจ เพราะได้มีโอกาสรับฟัง ข้อมูลอย่างกว้างขวาง ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในวิธีการที่ถูกต้อง เรียนรู้การตัดสินใจได้ดีกว่า

ส่วนด้านอื่นๆ มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่มีค่า \bar{X} (Mean) อยู่ในระดับน้อย 3 ปัญหาแรก คือ ด้านให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.45$) ด้านการเสนอแนวทางและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคลและด้านบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.39$) และด้านส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านรวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ ($\bar{X} = 2.34$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2539 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2539 ก : 73-75) ได้ประกาศเป็นระเบียบและเริ่มใช้ตั้งแต่นั้นเป็นมา นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดขั้นตอนการปฏิรูปการศึกษาไว้ 6 ขั้นตอน คือ การจัดตั้งกรรมการโรงเรียน การประเมินความต้องการในการพัฒนา การสร้างแผนปรับปรุงโรงเรียน การปฏิบัติตามแผนและทำให้เกิดผลจริง การรายงานความก้าวหน้าต่อประชาชน การประเมินปรับปรุงให้เป็นแผนต่อเนื่อง และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ . 2543 : คำนำ) ประกาศใช้ ณ วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นการปรับปรุงวิธีการสรรหา กำหนดสัดส่วน คุณสมบัติ และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้นใหม่อีก ให้การบริหารจัดการศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2545 หมวด 5 มาตรา 40 และหมวด 8 มาตรา 58 ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ การประชุมสัมมนาให้โรงเรียนดำเนินการตามระเบียบอย่างเต็มที่ และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นผู้แทนมาจากสถานศึกษา โรงเรียนละ 3 คน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการนั้น ได้มีความตระหนักและสามารถจูงใจ ชักชวนคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนมาจากภายนอกสถานศึกษา ให้ความร่วมมือ สนับสนุน ส่งเสริม ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ความคิด และกำลังกายเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง และการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จัดว่าเป็นบทบาทที่เป็นรูปธรรม สามารถดำเนินการได้และง่ายต่อการปฏิบัติ ไม่ต้องศึกษาเพิ่มเติม ในรายละเอียดเหมือนบทบาทอื่นๆ เช่นด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพได้มาตรฐานและด้านเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านให้ความเห็นชอบ

รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอต่อสาธารณชน เป็นต้น กอปรกับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะคัดเลือกจากคุณสมบัติทั่วไปของกรรมการ ซึ่งได้แก่ เป็นผู้สนใจการพัฒนาการศึกษา เป็นผู้มีความประพฤติดี และมีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอที่ สถานศึกษาตั้งอยู่ แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จะต้องเป็นบุคคล ที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ โดยเฉพาะกรรมการที่มาจากผู้แทนภายนอกสถานศึกษาจะปฏิบัติงานตาม รายงานได้ง่ายและสะดวกเพราะปฏิบัติมาตลอด เช่นการมีส่วนร่วมในการติดตามเด็กที่ ไม่เข้าเรียน เด็กที่ขาดเรียน หรือมีส่วนร่วมในการเกณฑ์เด็กเข้าเรียน รวมทั้งไม่เสียเวลาในการ ปฏิบัติงาน เพราะสามารถปฏิบัติได้ที่บ้านของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเอง และ ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งมาจากผู้แทนชุมชน ผู้แทน องค์การบริหารส่วนตำบล จึงง่ายต่อการประสานงานกับองค์กรของรัฐและเอกชน เพราะเป็น งานที่กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตำแหน่งดังกล่าว ปฏิบัติงานอยู่แล้ว จึงส่งผลให้ปัญหา การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านเหล่านี้อยู่ในระดับน้อย

สรุป ปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ทุกสถานภาพเป็นรายงาน มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เพียงด้านเดียว คือด้านกำหนดนโยบาย แผนแม่บท และแผนพัฒนาของสถานศึกษา ส่วนด้านอื่นๆมีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับน้อย ถ้าจะให้ เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผลของงานจะเกิด ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรได้กำหนดข้อปฏิบัติหรือแนวทางการปฏิบัติงาน ตามระเบียบว่าด้วยคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหรือคู่มือการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน รวมถึงการควบคุมกำกับ ติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศติดตามโครงการ มีแผนควบคุมกำกับ อย่างเป็นระบบ ทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ พร้อมทั้งมีการ ประเมินผลกระทบซึ่ง สมบัติ ไกรนรา (2532 : 55 – 56) ได้เสนอการประเมินผล การควบคุม กำกับไว้ว่าคือการควบคุมกำกับทั้งระบบ กำหนดแต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบ และกำหนด แบบฟอร์มให้ชัดเจนจึงจะมีประโยชน์ยิ่งขึ้น ถ้าได้นำข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถาม ปลายเปิดไปปรับปรุงการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เป็น ผู้แทนภายในสถานศึกษากับผู้แทนภายนอกสถานศึกษา ทุกสถานภาพโดยรวมมีปัญหาการ ปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ

ประไพ สุทธิมัจฉะ (2536 : บทคัดย่อ) พบว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี โดยเปรียบเทียบการดำเนินงาน ระหว่างกรรมการศึกษาโดยตำแหน่งกับกรรมการศึกษาโดยการแต่งตั้ง มีความแตกต่างกัน และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิทักษ์ จอมบึง (2541: 63) ทำการวิจัยเรื่องการปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ตรีัง ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามตัวแปรสถานภาพ คือผู้บริหารและ ข้าราชการครูในโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าของโรงเรียนโดยรวมและ รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเมศวร พรหมมินทร์ (2544 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเรื่องศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ พบว่า การปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกระบี่ ที่มีตำแหน่งแตกต่างกันโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าอิสระของ อรุณ บุญเจือ (2541 : บทคัดย่อ) พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ โรงเรียน ในโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2539 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามตัวแปรสถานภาพ คณะกรรมการจากโรงเรียน 3 กลุ่ม คือ ผู้บริหาร และคณะครูในโรงเรียน กับผู้ปกครอง ศิษย์เก่าและผู้ทรงคุณวุฒิและอื่นๆ มีปัญหาการ ปฏิบัติงานโดยรวมทุกด้านและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป สาเหตุที่ปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่เป็นผู้แทนมา จากภายในและภายนอกสถานศึกษา มีปัญหาการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 น่าจะเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากภายในสถานศึกษาปฏิบัติงาน อยู่ในสถานศึกษาโดยตรง และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 ยังกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ โดยตำแหน่ง และกรรมการที่เป็นผู้แทนข้าราชการครูก็มีพื้นฐานด้านความรู้ความสามารถ มากกว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้แทนมาจากภายนอกสถานศึกษากลุ่มอื่นๆ กอปรกับ นโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ชัดเจน คือ การปฏิรูปครูและ บุคลากรทางการศึกษา จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่คณะกรรมการที่ผู้แทนมาจากภายในสถานศึกษา ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เพื่อสร้างความ เจริญก้าวหน้าให้สถานศึกษาที่ตัวเองรับผิดชอบอยู่ ตลอดจนต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณครู

ที่ต้องอุทิศตนในการปฏิบัติงาน ร่วมกิจกรรมกับชุมชน และต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และชุมชน ชงชัย สันติวงษ์ (2537 : 430) ได้สนับสนุนว่า บทบาทหรือตำแหน่งต่างกัน เป็นสาเหตุที่ทำให้ตีความข้อมูลและข่าวสารแตกต่างกันไป จึงอาจส่งผลให้ค่าเฉลี่ยปัญหาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากผู้แทนภายในสถานศึกษา สูงกว่าคณะกรรมการที่มาจากผู้แทนภายนอกสถานศึกษาและสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนิติย์ สุวรรณมณี (2534 : 105) ให้ความเห็นไว้ว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ ต้องใช้เวลาในการประกอบอาชีพ และบางส่วนต้องทิ้งถิ่นฐานไปประกอบอาชีพที่อื่น ทำให้ไม่ค่อยมีเวลาสนใจกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน

ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรตามสถานภาพของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทำให้เกิดปัญหาการปฏิบัติงานแตกต่างกันน่าจะเกิดประโยชน์ในเชิงการบริหารงานในระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับสูงขึ้นไป ได้เร่งประชาสัมพันธ์ถึงบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทราบอยู่ตลอดเวลา รวมถึงได้ช่วยกันระดมความคิดเห็น วิธีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ร่วมกันประเมินผล เพื่อจะได้พัฒนาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยอาจจะจัดหลักสูตรอบรมสัมมนาให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการ ซึ่ง สมคิด เจียชุม (2542 : 47 – 48) ได้อธิบายว่า สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เป็นตัวกำหนดให้มีความจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากร โดยการฝึกอบรม ทั้งนี้เพื่อจะได้นำพาการศึกษาไทยให้พ้นวิกฤติ สถานการณ์สร้างความหวังให้เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้คนไทยเป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุข จะได้พัฒนาชาติบ้านเมืองต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรศึกษาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 และข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนเพื่อใช้ในการเสนอแนะวิธีการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียนอย่างถูกต้อง เหมาะสมและใช้ในการตัดสินใจดำเนินการ

สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ กฎ ระเบียบ ข่าวความเคลื่อนไหวทางการศึกษาให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและประชาชนทราบ อย่างหลากหลายวิธี และทั่วถึงอย่างค่อนเนื่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดให้มีการประชุม อบรมสัมมนา ศึกษาดูงานให้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามสมควร เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเสนอแนะ แนวทางการปฏิบัติให้ถูกต้องและเป็นไปในทางเดียวกันพร้อมทั้งการนิเทศติดตามผลด้วย

สถานศึกษาควรปลูกจิตสำนึกให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รัก ห่วงแหน พร้อมที่จะให้ความร่วมมือ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ โรงเรียนต่างๆ ด้าน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดสวัสดิการให้แก่คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรูปแบบต่างๆเช่น ค่าเบี้ยเลี้ยงการประชุม หรือค่าตอบแทนอื่น เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

ควรศึกษาความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University